

kralja Ostoje koji je s vojskom napao njihov teritorij (Poglavlje III — "Dubrovnik prema nasljednicima kralja Ludovika (do 1409) i unutrašnjim borbama u Ugarskoj", str. 41-58).

Kronologiju događaja važnih za dubrovačko-ugarske odnose autorica nastavlja u petom poglavlju pod naslovom "Žigmund Luksemburški kao prirodni gospodar" (str. 72-104), zatim u šestom "Ugarska zaštita u razdoblju meteža i promena (1438-1458)" (str. 105-133) i sedmom poglavlju "Između Ugarske i Turske" (str. 134-173), završavajući raspravu zbivanjima iz prve polovice 16. stoljeća kada je sudbina Dubrovnika i njegove trgovine već najviše zavisila od Turaka pa su se Dubrovčani, slijedeći svoje interese, njima i orijentirali, a veze s Ugarskom oslabile.

Posebno važna poglavlja ove knjige su ona koja analiziraju ugarsko-dubrovačke odnose. Tako se u četvrtom poglavlju govori o Dubrovčanima u Ugarskoj do kraja 14. stoljeća (str. 59-71), u osmom o privrednim vezama i odnosima između Ugarske i Dubrovnika (str. 174-203), a u posljednjem devetom poglavlju o Mađarima u Dubrovniku (str. 204-213). Tim zaokruženjem ovaj izvorni i temeljiti rad posebno je dobio na vrijednosti, ne samo kao prinos proučavanju dubrovačko-ugarskih odnosa već i kao nezaobilazna literatura u budućim sintezama o prošlosti Dubrovnika.

Nenad Vekarić

VEZE BOSNE I DUBROVNIKA U 14. I 15. STOLJEĆU

(Bilješke uz knjigu dr Pava Živkovića)

U izdanju IGTR "Univerzal" iz Tuzle tiskana je knjiga dr-a Pava Živkovića pod naslovom "Utjecaj primorskih gradova na ekonomsko-socijalne promjene u bosanskom društvu u 14. i 15. stoljeću (Pojava građanske klase i novog plemstva)."

U prva dva poglavlja ("Društveno-ekonomske prilike u Bosni u 14. stoljeću" i "Ekonomsko-socijalne promjene u Bosni u prvoj polovini 15. stoljeća") autor analizira društveno-ekonomsko stanje u Bosni zaključujući da se ekonomsko-socijalne promjene osjećaju tek od druge polovice 14. stoljeća ili stoljeće kasnije nego u Evropi. Te promjene u Bosni rezultat su intenzivnog razvoja rudarstva, trgovine i obrta. Jačanjem rudarskih i trgovinskih naselja nastaju promjene u socijalnoj strukturi stanovništva. U 14. stoljeću elitu obrtnika, rudara i trgovaca činili su stranci, a stotinu godina kasnije izdiferencirao se i izvjestan broj domaćih ljudi-građana koji je načinom života i stečenim bogatstvom preuzeo obilježja krupne vlastele.

U prvim desetljećima turske vladavine razvoj trgovine i rudarstva nije prekinut, ali je pod neposrednom kontrolom turskih vlasti (poglavlje VI, "Prve decenije turske vladavine"). Dekadencija u razvoju privrednih i društvenih odnosa nastupa tek u 16. stoljeću kada samo manji broj domaćih ljudi trguje u Dubrovniku i drugim primorskim gradovima. Za taj period, ističe autor, osnovna je karakteristika islamizacija domaćeg stanovništva.

U III-V. poglavlju Živković donosi pregled razvoja rudarstva, trgovine i obrta, zatim historijate istaknutih trgovaca, građana i obitelji, analizu veza s Dubrovnikom i drugim dalmatinskim gra-

domima za tri bosanska područja — istočnu, centralnu i zapadnu Bosnu. U VII. poglavlju osvrće se i na utjecaj ekonomsko-socijalnih promjena na kulturne prilike u Bosni tijekom 14. i 15. stoljeća. Rad završava popisom izvora i literature, kazalom osobnih imena i zemljopisnih pojmova.

Pored znanstvenog prinosa historiografiji bosanskog društva ovaj rad izuzetno je interesantan i za povijest Dubrovnika. Iako se autor služio građom iz više arhiva, temelj su mu pružili fondovi bogatog dubrovačkog arhiva, u prvom redu serije "Diversa Cancellariae", "Diversa Notariae", "Debita Notariae", "Lamenta de Foris", "Testamenta Notaria", "Procura de Notaria" i druge. Zbog toga ćemo u radu naći mnogo podataka i o Dubrovniku i njegovoj okolini, obavijesti o dubrovačkim doseljenicima u Bosni kao i obrnuto o migracijama iz Bosne u Dubrovnik. Posebno mnogo podataka ima o ustupu Konavala Dubrovačkoj Republici, o učesnicima i posrednicima u toj prodaji, o konavoskom ratu. Nadalje, u radu ćemo saznati fragmentarne vijesti o dubrovačkim suknarima, pa o pljačkaškim upadima u selo Osojnik, susresti se s prezimenima koja ostavljaju trag i u Dubrovniku i okolici poput Nartičića, Borovinića, Braila, Pokrajčića, Muržića, Zlatarića, Nenkovića itd.

Rad dr-a Pava Živkovića obiluje izvornim i dosad nepoznatim podacima koji su u prvom redu važni za povijest Bosne, ali su ujedno i vrijedan doprinos budućim istraživanjima prošlosti Dubrovnika i drugih primorskih krajeva.

Nenad Vekarić